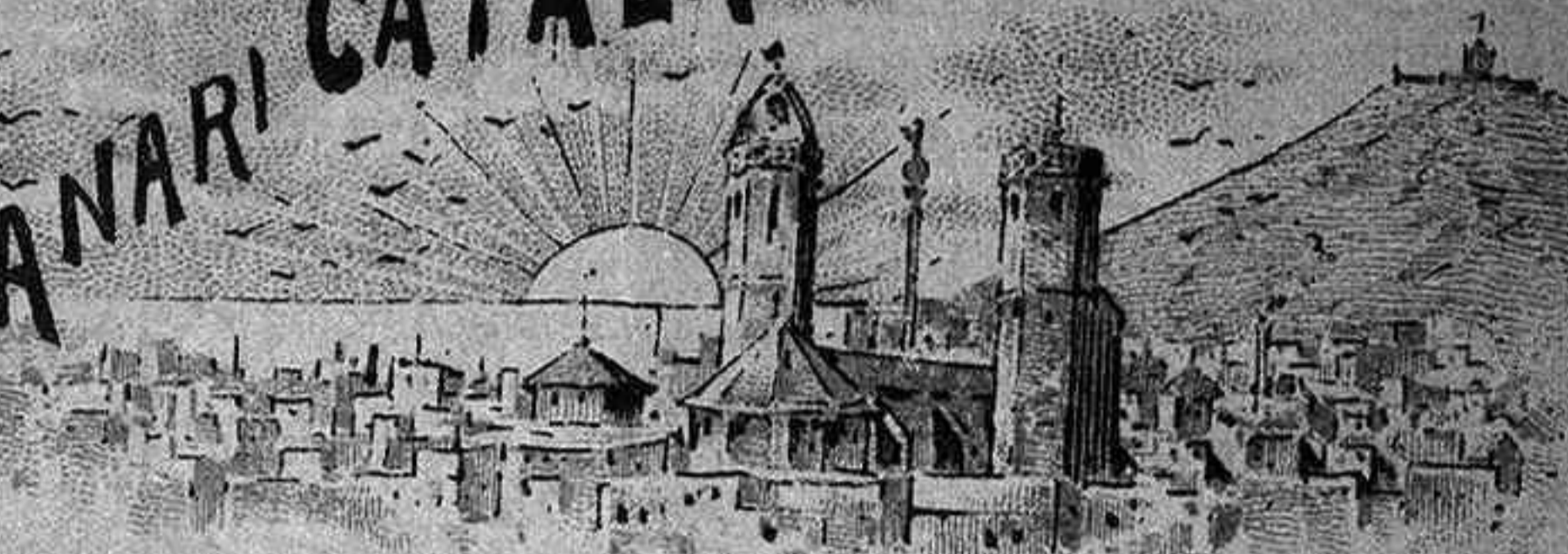

LA TOMASA

SETMANARI CATALÀ

10 céntims lo número

Es bella, 's diu *Eliodora*,
 son cos es escultural;
 típle sempre engrescadora,
 ha sigut la *salvadora*
 de més d' un teatro malalt.

Còpia fot. de A. Esplugas.

DE DIJOUS A DIJOUS

LA Higiene està de dol: la seva horxateria (segons 'l titol) que tenia instalada en lo palau-barraca de la Plassa dels Enredos, està ferida mortalment de resultas d' una celada; 'ls celadors l' han morta. Jugava ab lo Municipi guanyant sempre, pró al últim á consequència d' una jugada per taulas ha perdut la partida porque l' han arrambada. Ara, al atravesar aquella célebre plassa, sembla un somni lo contrast del ahir ab l' avuy. Siguém franchs 'ls que 'ns agradan las comoditats: deixant apart que l' higiènich horxater semblava que feya passar per primo al senyor alcalde. ¿no era preferible aquell bullit de taulas y aquells espingquets de 'n Santapaula á tota aquesta soletat que fá tristesa? ¿No es preferible un mercat de Calaf á un Desert de Shara? ¿No valia cent mil vegadas més aquell aire libre y aquells ayres nacionals, que tots 'ls mals vents que varen fer corre, unas ordenansas municipals que s' estiran y s' arronsan... á gust del consumidor? Lo famós cafeter ú horxater del devant del Circo Equestre no té altre remey que recuperar lo perdut fent planxas en la barra fixa del local vehí seu, esperant al Llevant que bufi fort pera torná á alzar ab sa forsa las taulas que va tombar lo vent de Ponent. (Que ja cal que bufi de valent l' Eolo de la Casa Gran que se 'n cuvdi). Per que ciclons com lo del altre día, son capassos d' arrasar á qualsevol concejal per bons fonaments que tinga l' edifici del seu empenyo consistorial... ¿Oy, vosté?

*
**

Y vinga embarcar bens, vull dir, soldats. Cada embarcada es una verdadera funció de teatro *al natural* que costa moltes llágrimas de debó als pobres actors y á molts espectadors. Qui no plora es l' empresari del Teatro Nacional. Y aixó que 'l drama Patria que s' està representant ja fá mesos no li dona gloria, ni profit. Lo públich, lo país, ja 'n comensa á estar cansat de veure tantas comedias que no fan riure gens y al millor día la Empresa patriótica (?) no trobará actors ni espectadors. Allavoras si que... ¡Adeu Patria! Ni 's podrá fer la pessa Guerra, qu' es un saynete que fa plorar més encare que 'l drama. Aviat no hi valdrá 'l tirar quartos, ni cajetillas al escenari. S' han d' acabar 'ls héroes per forsa.

*
**

Lo boig de ca 'n Llopis continúa siguent més sabi que may. Vá fentnos sapiguer unas cosetas que n' hi ha per llogarhi cadiras. Ell, tot manso-manso vá tirant de la manta y ja 's comensa á veure dessota un llobarro que pesa un sens fi de lliuras... esterlinas. Que 'l boig-sabi ha agafat peix, y grós, ningú 'n dupta porque ja se li veu la quá. Y 's coneix qu' es peix del art. Á la quenta 'n Cintet ('s diu Cinto 'l boig que no ho es y que fa la gran pesca) té una trema de mallas molt amplas que no més arreplega de llussos per amunt: lo xanguet no s' hi enganxa. Vevam si ell sol ('l sabi-boig) omplirá la pescateria de la opinió pública.

*
**

Diálechs de la setmana.

—¿Qué me 'n dius de La Dolores de 'n Tomaset?

—Que l' autor del *libreto* mereix que li donguin garrot devant per devant de ca la Dolores de 'n Feliuet.

—Pró ¿y la música?

—Oh! Es música... ¡celestial!

*
**

—Y de la Capella russa nacional?

—Que mereix cantar dins d' una Catedral.

PEPET DEL CARRIL.

CARTETA CURTETA

Al amich (?) P. Colomer

ENTERAT de la carta en que 'ns esplicas que estás á Sant Feliu ahont molts xibarris per tú mouhen las nenas mes bonicas y 'l nostre viatge á Ribas fins criticas, pró ab ganas d' arrivarte per 'quells barris, dech dirte que nosaltres ja 'n som fora desde 'l día... que 'ns va treure 'l fondista y á havé arribat ta carta en millor hora t' hauriam preparat per 'llá á la vora un quarto ab poch mosquits y ab molta vista.

Un cop allí instalat, clar vist haurías que alló de 'l disfrutá á fora, son faulas, no mes s' hi pot anar per fer poesías, que en quan á conquistar t' ho pintarias, que 'ls homes son molt Paus y ellas molt Paulas. Pró si aquí á Sant Feliu ab tal dipósit de nenas estás bé y no 't donan cástich d' aná á Ribas no 't fassis lo propósit; mes, si hi vols anar sol, veshi; apropósit es per poguershi un hom... *fondrer* de fástich!

J. STARAMSA.

Barcelona. Agost 95.

¡¡HOSANNA!!

Al amich Bernis en lo dia del casori

QUE repiquin las iglesias fort las campanas, que tanquin avuy sas portas totas las fábricas, que 'ls guras tots y 'ls serenos vagin de gala, que á dalt de Montjuich tirin grans canonadas, que escombrin net y depressa carrers y plassas, que surtin... tal com estigan gegants y trampas, que fassin totas las líneas forsa rebaixas, que hi hagi funcions als teatros extraordinarias, que ensejin tots los coristas grans serenatas, que 's mudin los periodistas ab pessa llarga, que rigui tothom; que canti qui 'n tinga ganas, porque en lo mon se celebra la gran festassa; en Joseph María Bernis ¡avuy se casa!

J. ASMARATS.

A ma simpática vehina Antonieta

VEHINA, al fons del meu cor
clavada tinch una espina,
es la espina del amor
que 'm causa un crudel dolor
que no puch calmar, vehina.

Desde lo precís instant
que sa hermosura vaig veure
¡ay Antonia! ho pot ben creure
la espina que 'm migra tant
ja may mes m' hi pogut treure.

Be prou lo meu cap barrina
un medi de curació,
pero ¡ay de mí vehina,

es pitjor la medicina
que 'l mal que pateixo jo.

Puig com se que ingratitut
solzament tinch que trobar,
lo remey que se m' acut
ni boy sent per bó tingut
á mi no me pot curar.

Y aixó tant me desatina,
vehina de lo cor meu,
que ab la tristesa que 'm mina
tinch que jurarli, vehina,
que fins viure me sab greu.

Puig que viure no pot ser,
viure en continuo sufrir,
desitjant y no poguer...
glatir y sempre glatir
sense esperansa ni pler.

Contemplant la llum divina
de son rostre encisador,
y admirar en cada nina
de sos ulls, un mon d' amor
no creat per mí, vehina.

Es de Tántol lo suplici,
de Romeo la etmatsina,

de Abelardo lo cilici,
¡vehina, per Deu vehina
vulga curar mon desfici!

¡Mes que hi dit! Per la amargura
de mon ma! no hi ha remey,
es impossible la cura,
eterna ma desventura,
que així ho vol d' amor la lley.

Y encare que 'm desatina
aqueix continuo dolor,
malgrat portaré, vehina,
per mes que me sagni 'l cor
clavada en lo cor l' espina.

Sols un miracle evident
podria vence l' obstacle
que es causa de mon torment,
¡mes com pot ferse 'l miracle
si 'l bon Deu ja no 'l consent?

Si tal fos ma sort mesquina
no cansantme de admirar,
de sos ulls la llum divina
per adorarla, vehina,
del meu pit faria altar.

Y aixís, calmant lo dolor,
del mon, paradís faria,
y als peus de vosté 'l meu cor
á tot hora resaria
lo breviari del Amor.

UN RABIÓS.

Barcelona, Agost 95.

FESTAS

MAJORS

Tenim lo gust de participar á
las Societats de poblacions ahont
se celebri **FESTA MAJOR**, que
en la

LITOGRAFIA BARCELONESA de

RAMON ESTANY

5, Carrer de Sant Ramón, 5,

ORIGINAL BARATO

.....

Jo conech un poeta—espárrech
qu' ha perdut la dignitat
puig 's ven la propietat
dels versos que fá d' encárrech.

¿Vol menjá un plat d' escudella
y no 'l te? Remena y tria
y la escudella cambia
per alguna cantarella.

¿Qué necessita un barret
per no semblarse á n' en Rhama?
Donchs allá vá un epigrama
y si no basta, un sonet.

Perque li surtin baratas
ja sab 'l millor sistema;
al sabaté fá un pöema
¡per un parell de sabatas!

Se vesteix qu' es un desastre:
ab lo sastre ha fet un tracte;
ell fá una pessa en un acte
á cambi de tres de sastre.

¿Qué vol carbó? 'L carboné
es un subjecte com cal;
li fa ab garbo un madrigal
... ¡y á mi que me cuenta usté!

Per comprar la carn á plassa;
si troba un venedor manso
'l paga ab algun romanso
y 'l carnicer se l' empassa.

Cansat de fer de camálich,
quan l' home está plé de viandas
corre per totas las bandas

á la cassa de *metálich*;
y ab quina sombra veureu
que, en distintas ocasions,
's ven las composicions
¡gran tunol á meytat de preu.

Lector si alguna vegada
vols ser poeta d' *enganyisa*,
aquí 't poso la *tarifa*
qu' ell porta, per si t' agrada

«Tots 'ls travalls que no passin
de deu ratllas,—un ralet;
trenta *céntims* un sonet

(y creguin, no s' en desfassin)
—De vint ratllas á cinquanta,
mitja pela (¡aixó es un gust!)

—De cinquanta á cent es just
que me 'ls paguin á vuytanta,
pels que passin de cent ratllas
ja es convencional 'l preu

(pero ab mi may renyireu
perque arronso las espatllas)

—Comedias d' un acte sol
tres pessetas (dos, un nap)
si hi ha algú que 'n vulguí cap
¡au, que no fassi 'l mussoll!

La propietat li traspasso,
acredito qu' es fet d' ell
y fins ésposo la pell
si 'l pobre passa un *mal passo*»

trobarán un assortit inmens
de cromos de totas classes,
desde 'ls mes senzills y
económichs, als de gust mes
refinat y artístich, propis
pera la confecció de **Pro-**
gramas, Invitaciones, Titols de
Sóci, de Foraster, d' Abonat, &c.

Novetat en Carnets de totas classes

Sent l' autor tan reservat,
si la mentida confirma,
está clá; hi posa la firma
'l que s' ha desdinerat

Pró si es conegut de casa
seva no més ¡ja fá 'l feix!
perque passa lo mateix
que vá passar á aquell ase
que pell de lleó portava
posada ab tan bona fé
y tan mala sombra, que,
las orelles ensenyava.

Per xó, joves qu' escribiu,
si se us presenta algun día
una mala companyia,
no us hi acosteu pas ¡fugiu!

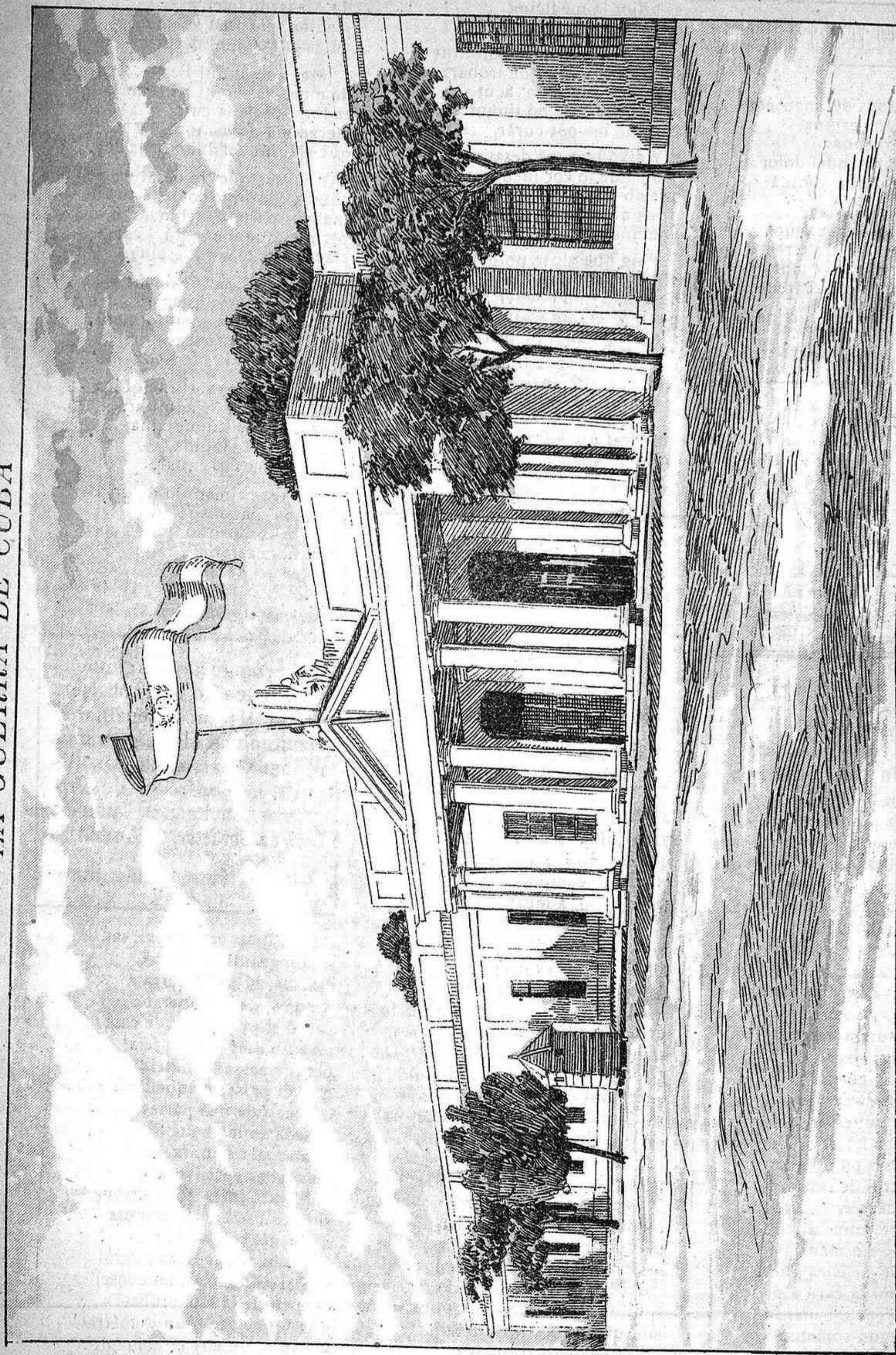
Y si us dono aquet consell
es, perque ja está probat
que 'l que vá ab un esguerrat
al cap d' un any es com ell.

OTULO.

Barcelona, Agost 95,

.....

LA GUERRA DE CUBA

Vista exterior del Hospital militar de Santiago de Cuba.

LA TOMASA

DE CAPA CAIDA

Per tot arreu 'ls empaytan
y 'ls mouhen gran esvalot.
Ja val més que ser torero,
fer de drapayre ó búrot.

Exposició humorística del Niu Guerrer

Sha de confessar qu' aquets guerrers del Niu, son uns gats dels frares.

Tothom sab de sobras de lo que son capassos quan se tracta de deixá anar á tot raig l' aizeta del bon humor y las fonts de l' alegría.

Lo públich numerós que va á visitarlos, al trepitjar no més la portalada d' aquell palau humorístich, dona á comprendre absa cara riallera que ja sab que quan haurá pujat dalt, encare que no vegi á son pare, 's farà un tip de riure.

La Exposició actual del Niu es verdaderament notable; per aquesta rahó los guerrers fan gruar als seus visitants la entrada en la mateixa, obligantlos á passar unas salas ahont se troban restos de las exposicions passadas, avants de penetrar en la que ha de ocuparlos. Lo bó se fa esperar.

En honor á la vritat hem de dir qu' algun quadro de las anteriors exposicions, prepara molt bé al públich.

La tela del llepissós pintor francés Mr. Rulé (?) per exemple, fá riure de gust gracias al Adán ab casquet y plantufas que llegeix *La Moralitat* á la seva costella en ocasió ben inoportuna.

Pero com qu' aixó ara poch nos importa, entrarem en lo local de la nova Exposició, vigilantnos lo rellotje, perque 'ls guerrers, que á mes de gats son previsors, 'ns han fet l' obsequi d' avisarnos Gracias.

Nos trobém en la Sala de Pintura. Los ulls no saben ahont detenirse; per tot arreu 's veuen assumptos que cridan l' atenció ab tan bona sombra, qu' estém segurs de que 'l Jurat calificador 's veurá en mes d' un apuro pera donar 'l seu fallo.

Nosaltres no sabriam á qui premiar. Tal es lo mérit de totas aquellas telas humorísticas.

Devant del quadro n.º 9 acudeixen ideas profundissimas, perque aquella innocent escena de familia, es un símbol, té doble fondo, detrás del "Vaja, posis bé," lo filosof hi veu "que 'l... xeringaré,". Aixís es la vida, hasta per xeringarnos 'ns hivan detraidor, tan si 'ns xeringan los conservadors com una criada de confiansa.

Lo senyalat ab lo n.º 15 arrenca á tothom aquesta exclamació: "¡Quina barra!,".

Efectivament, aquell jove 'n té molta. Lo pintor ha volgut representar á n' en Romero avants de sortirli la barba.

La primera dona (n.º 18) es molt apetitosa. Qualsevol se la menjaría. . si no fós pintada. Es una costella.

Lo n.º 33, proba hasta la sacietat, que 'l bou está tan caracterisat per la seva banya, com l' home per la paraula...

Lo títul d' aquet quadro no pot estar millor: "La banya en un forat,".

Lo torero 'ns guardará de mentir.

Lo *pelotari* representat en lo n.º 41 es un bellíssim subjecte. A n' ell no li vinguin ab revessos, boleas, ni tantos; ell tira pilotas, si senyors, pero las tira á l' olla.

Lo n.º 52 es lo mes porch de tots los quadros de l' Exposició y n' obstant 'ls *parcs de familia* no tenen altre remey que *menjárse*; puig es lo mes porch, perque representa un tocino.

Las Bassas de Sant Pere (n.º 54). Lo porter del cel nos abentsemples los seus ahorros en Cubas ó en Fransas va determinar per fi, de comú acort ab los seus com-

panys, fer un negoci *comunal*. No deuser gayre fi de nós. La tela que porta 'l n.º 76 es una graciosa parodia del quadro *Spoliarium* del celebrat pintor Luna, deguda á la broixa enjogassada de Pomer.

Devant del quadro n.º 69 titulat "Pe 'l Juny, la fals al puny," moltes nenas s' aguantan lo riure. ¿No sabém per qué Total, 's veu un segador d' esquena. ¡Ah maliciosas!

En cambi los joves riuhen de debó, contemplant las telas n.º 70 "Mirantse la pessa," y n.º 89 "Un encàrrech,". En lo primer, un senyor se mira solfas, á la quinta de difícil execució; y en lo segon unas noyas están planxant uns matalassos; una moda com qualsevol altra.

Lo n.º 100—no 's confonguin—atreu també moltes miradas. Si volen saber lo que representa vaginho á veure, y fixinse de pas en lo frare del costat.

La tela titulada "Boria amunt" es una xispejant parodia del celebrat quadro "Boria avall," executada per l' incógnit Baixets.

En la Secció d' escultura cridan l' atenció, entre moltíssimas obras de mérit, un guerrer que 's remulla la barba, perque veu cremar la de son vehí; un Colón d' estiu perfectament modelat y uns baixos-relleus d' en *Nisus*, titultats "Orient y Occident" los quals portan en lo catálech lo següent enginyós epígrama d' en Pau Bunyegas.

"A Orient tenen moltes donas
los casats y hi están en pau;
á Occident ne tenen una
y están com lo gos y 'l gat. :
¡No es estrany que 'ls d' Occident
se procurin *oriental*,".

En unas vitrinas d' aquesta secció se veuen unas figuretas fetas ab cacauhets, sigróns, monjetas, xufas, etc., etc.

Deu conservi la paciència al seu autor, pera fernos riure alguna altra vegada.

En la secció d' antigüitats, descorrent una cortineta, se presenta á la vista del curios visitant, un moble de familia, *de cuyo nombre no quiero acordarme*, lo qual, á mes de son principal objecte, lo mateix pot servir de tamburet que de barret de copa. L' inventor d' aquest moble 's deya *don Simón*.

Vora d' aquest útil, penjats á la paret, 's veuen dos plats, un unit á tres ouheras y l' altre á una ouhera grossa. Lo primer estar batejat ab lo títul de "lo frare dels tres ous," y 'l segon ab lo de "lo frare del ou gros," perque segons contan las crónicas, l' un perteneixia á un frare que s' en bebia tres per esmoizar y l' altre á un frare que cada día s' en bebia un d' oca.

En un quarto reservat, ahont sols tenen ingrés los visitants qu' han adquirit lo catálech de la Exposició, hi ha instalat un fonógrafo com may hauria pogut imaginarlo l' Elisson.

Aquet fonógrafo qu' es un' olla, en lo bon sentit de la paraula, reproduheix 'ls brams del ruch y unas especials *variacions de baix* ¡que deixan tonto!

No 's descuidin de visitar lo reservat.

Resumint: La Exposició del Niu Guerrer es en lo seu género, super or, y acredita al seus organizadors de *barrilayres* de primera forsa.

Vagiu á visitarla que 'ns en darán las gracias.

Se recomana especialment á las senyoretas románticas y als que pateixen del fetxe.

A. G.

UNA VISITA

A

MOSSÈN JACINTO VERDAGUER

ATENTAMENT hem seguit la marxa de la campanya, que en favor del immortal autor de *L'Atlàntida* s'han emprés distingits companys en la premsa, precisament los qui menys han alardejat de catalanistas; mentre que 'ls que diuen estimar las glorias de Catalunya y fins

los que redactan personas obligadas á Mossèn Jacinto, han callat com uns morts y ab son estudiat silenci han contribuït á fer lo buyt, entorn del simpàtic sacerdot.

Imposats donchs, de tot lo dit publicament en los periódichs, y de tot lo murmurat—per cert ab ben poca caritat cristiana—apropósit de Mossèn Jacinto, volguérem formar una opinió concreta y ajustada á la mes exacta veritat, visitant personalment al bon poeta, honra de nostra pàtria.

Tal volta LA TOMASA, per son caràcter festiu y lleuger, no es lo periódich mes indicat pera sortir en defensa del home de bè, atropellat iniquament; del poeta, gloria de nostra literatura, injustament perseguit, y per aquest motiu, no tenim las pretensions de rehabilitar al home y al poeta y ab doble motiu, perque mes brillantment qu' ell se defensa desde las planas de *La Publicidad* no sabríam fer ho nosaltres.

Tenim solzament la pretensió y lo desitj de posarnos al seu costat y de enviarli desde aquestas columnas lo testimoni de nostra simpatia, oferintli al mateix temps, la nostra humil publicació y la nostra mes humil ploma, per si poden ajudar á fer resplandir la justicia.

Mossen Jacinto Verdagué, segons poguérem apreciar, no tèn baix cap concepte, la rahó enterbolida.

Lo clar judici, bon sentit y alta volada del autor de tantas obras mestras, resplandeixen en sa conversa senzilla y transparent, en la que aboca 'ls impulsos del seu cor, ab expressions totas dolsura, mirall fidel de l'ànima pura del poeta cristià.

No tèn tampoch la mania de la persecució, com s'ha dit per algú. Lo que si tèn, es la convicció d' haver sigut perseguit y sent aixó una certesa, com sobradament se veu pe 'ls fets que va esbrinant en *La Publicidad* ¿com pot ser una mania?

En una paraula: creyém á fé d' homes honrats, que si algú bonament creu boig, ó maniàtic sisquera, á Mossèn Cinto, será perque no está bè del pis de dalt, y si algú, ab segons fins, fa corre la mateixa veu, pot contàrsel entre 'ls detractors del gran poeta.

Cosas gravissimas han ocorregut al bon autor del *Canigó*, que no 'ns creyém obligats á revelar, per las rahóns amunt apuntadas y si bè l'han envellit en poch temps d' una manera notable, perque 's vegi que Mossèn Jacinto es l' home de sempre, sols hi ha que dir, que no guarda cap ressentiment als seus enemichs. La llarga série de disgustos qu' ha sufert no han alterat en rés la seva paciència de Sant, ni la seva abnegació de màrtir.

—Deu los perdó—diu ell, pe 'ls seus enemichs, y ho diu de bon cor!...

No mes demana y vol la llibertat. No més vol se li fassi justicia. Ànima d' àngel, cor de nin, per ell no tèn enemichs, ni vol saber son nom... ¡A tots los perdonal

Mes ¡ay! si es veritat que tenim una conciencia y aquesta es qui fa justicia en aquells delictes morals qu' escapan al rigor de las lleys, bé prou hi ha, á horas d' ara y per aquestos mons, qui sent trucar lo pecat en lo mes fondo del pit y exclama compungit... Mea culpa... Mea culpa.

Y per avuy no dihem més.

R.

Al amich Joseph M.ª Bernis

¿Tucas? Bon profit, lo gust te alabo, encar' que ignoro 'l gust que pot donarte lo gust que de alabarte á tú jo acabo, pe 'l motiu que jo sé y tú pots pensarte. (1)

Sé tant sols y pensantho molt m' enfabo, perdent mes de una estona al recordarte, que 'ns vens á demostrar quan aixís obras que tens poch mals-de-cap ó rals de sobras.

R. ALONSO.

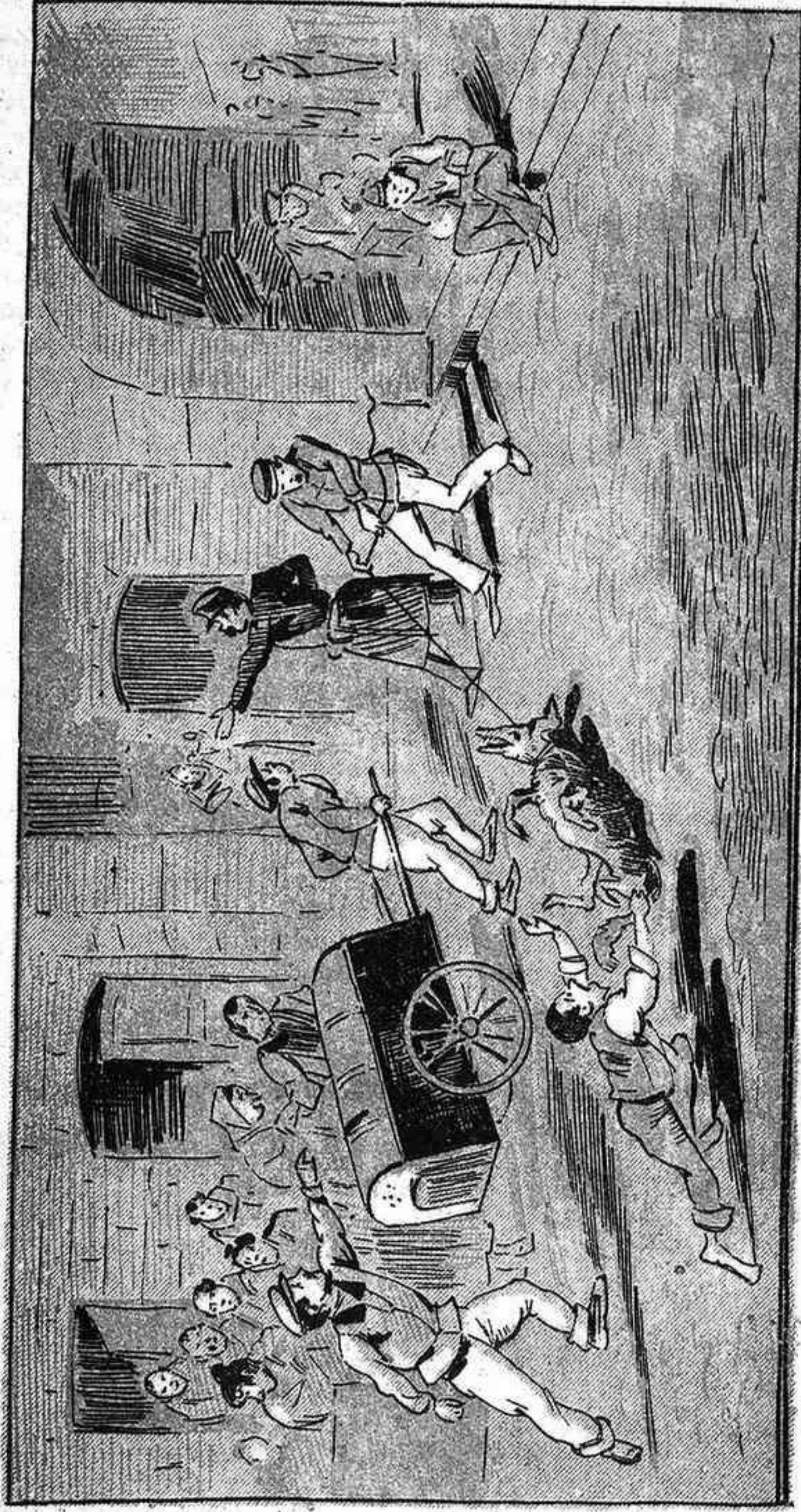
Barcelona 25 Agost, 95

(1) Soch solter.

DE LA DONA
(DE LOPE DE VEGA)

Dos de distintas naciones,
Marcelá, viure podrán
junts; plegats també viurán
dos tigres y dos leóns;
un pagés y un cortesá,
y dos pöetas també,
cosa estranya y rara á fé
de tracte y comers humá;
y dos donas no podrán
viurer juntas, sent hermosas;
puig gelosas y envejasas
tota la vida serán.

UN A. VENDRELLENCH.

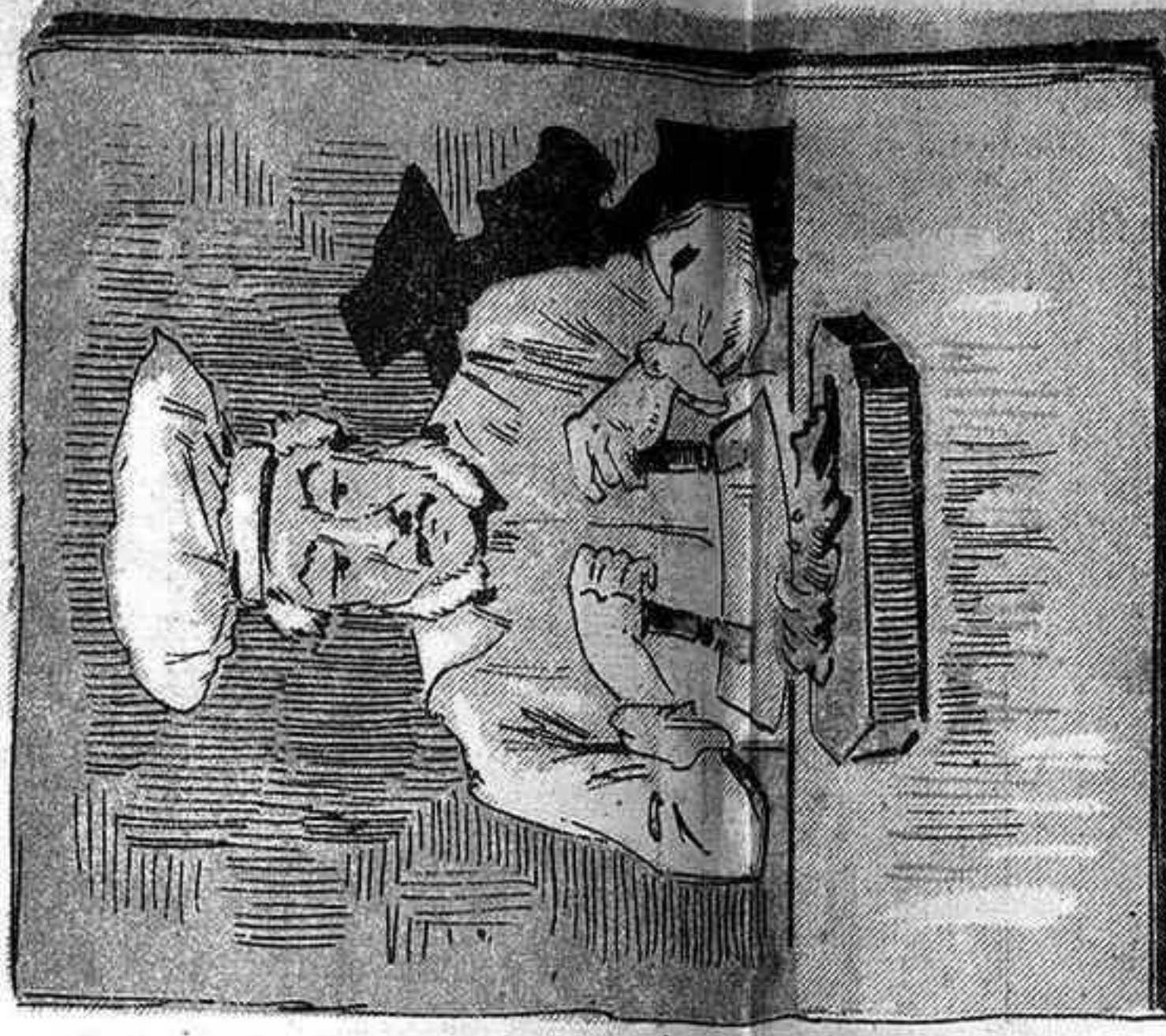
N.º 76. *Spoliarium barceloní.* — POMER.
 Un subjecte qu' acostuma
 cada dia agafà 'l gat
 contra 'is liassers se subleva
 porque 'l gos li han agafat.

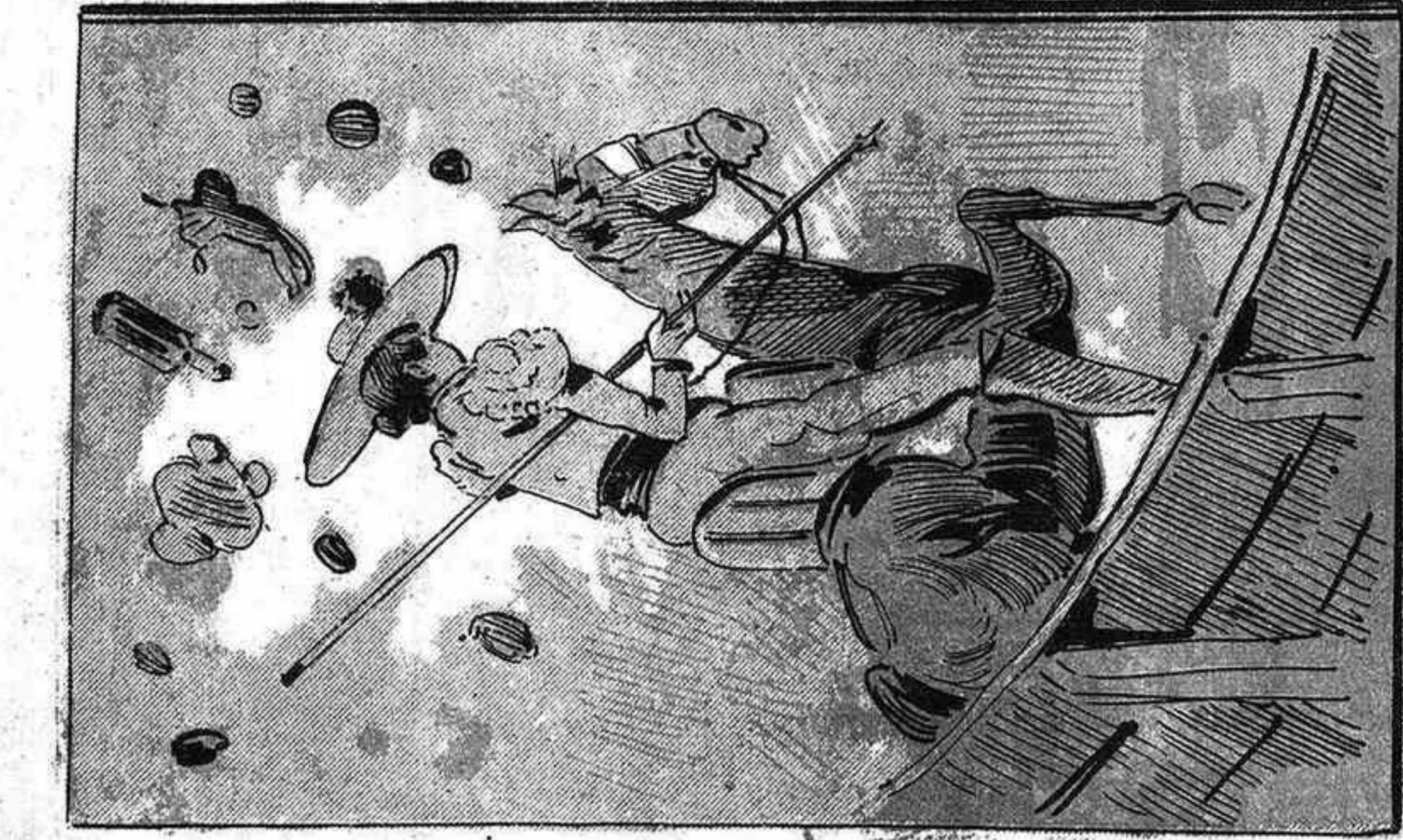
N.º 15. *Un que té barra.* — BALDOMIÉ.
 «Passeja, res l' encaparra,
 deu al sastre, en jochs traíca
 v encare a tothom crítica.
 Mirinsel. ¿Eh que té barra?»

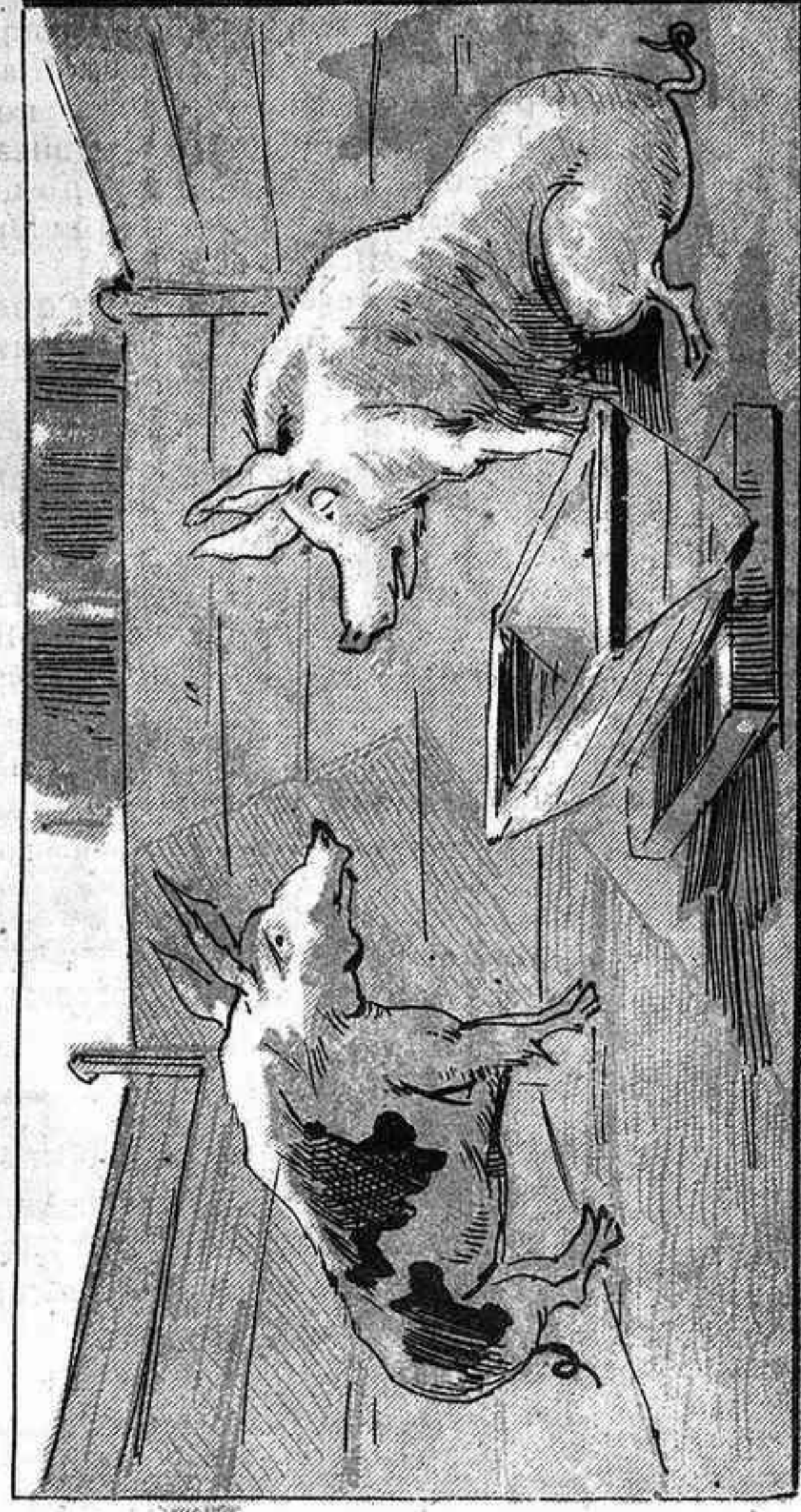
N.º 74. *Deu apacigant las ayguas.* — NICH.
 «Deu té un bastió
 que pega sense remó».

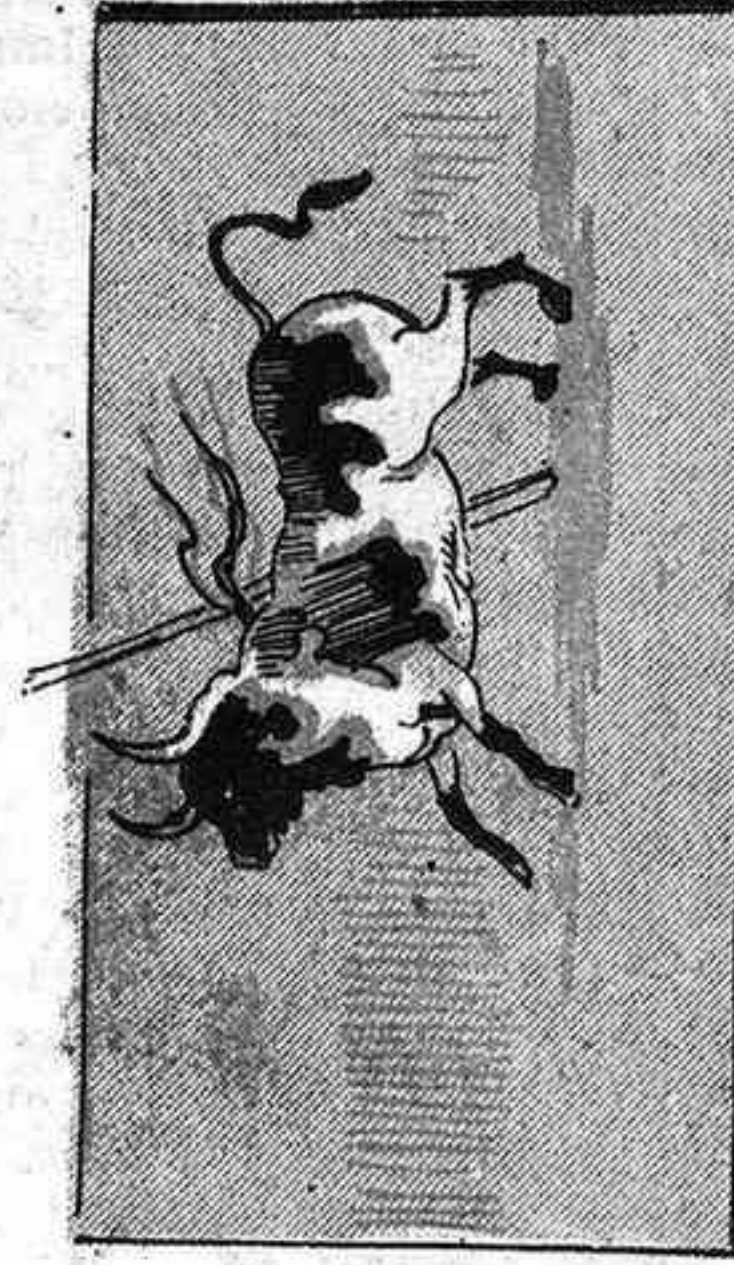
N.º 41. *Un pelotari.* — POMER.
 «Al frontón no sol anarhi
 y aixó qu' es gran pelotari»

N.º 20. *Una oració.* — POMER.
 «Quan dona una mala pica
 iants de queviures li enjegan,
 que sempre ho fa malament
 per arprellgá minestra».

N.º 103. *Íditi.* — O. SENABAC
 «Entremij d' aquells tocinos
 vam passá ratos divinos!»
 (Pitarra)

N.º 10. *Un toro embalsamat.* — POMER.
 Aquet toro traspasat
 ell mateix s' ha dissecat.

N.º 61. *Mariri d' un gall.* — FETOR.
 «L' escanya per la sanch, per fé
 un remey casuíá».

LA DOLORES

Opera en tres actes del eminent mestre
Tomás Bretón, arreglada baix lo drama de igual titol
original de J. Felíu y Codina

UN éxit com pocs se 'n registran y com de molts anys no haviam vist en cap teatro, fou lo que logiá la ópera *La Dolores* del eminent mestre Bretón, asseverant un cop més que avuy es lo primer músich espanyol, lo qual mereix per son acertat treball la mes coral felicitació, ja que ab la seva obra ha demostrat que no resulta un impossible la implantació de la ópera espanyola, aspiració tan acariciada y sois debilment presentada fins avuy per nostres mestres compositors.

La última producció del mestre Bretón, es molt digne de sas germanas predecessoras *Amantes* y *Garin*, per lo tant es vigorosa en la instrumentació—verdader *tour de force* del mestre salmantí—y las mes de sas pessas á lo noiable de sas melodias ajermanan una inspiració sumament brillant.

De entre las pessas que arrebataren al públich, cal distingí en lo primer acte lo ayrós *pasa-calle* de sabor popular, ab que segueix la inspiradíssima jota, instrumentada ab sens igual maestria, ab acompanyament de guitarras, bandurrias, orquesta, bandas, paris y coros.

Si *La Dolores* no tingués altre pesa de merit, aquesta jota sols bastaria pera darli fama, aixís com fonda enveja als detractors y enemichs de son autor. En la nit del estreno nos poguerem convencer de que en te un gran nombre.

En lo segon acte sobressurt un preciós *duo* de soprano y barítono, perfectament tractat per la orquesta.

En lo tercer además del prelude ab que comensa—una de las pessas mes inspiradas de la obra—hi ha un grandíós *duo* de soprano y tenor que tant per sa part melódica com per sa lorsa dramática habilment desenvol·ladas, constitueix una página d' or en la vida artística del ja eximi mestre. Dit *duo* no vacilém en afirmar que no desdenyarian de firmarlo los mes eminentes mestres italians y alemanys.

Además de las pessas mencionadas n' hi ha d' altres de mérit sumament notable, que aixís que logri popularisarse la obra de Bretón, se las hi descobrirá beltesas y farà que sian tan ó mes aplaudidas que las mencionadas.

La execussió que en la nit del estreno tingué, corré parellas ab la superioritat de la obra. Parts, coros, bandas, masses etc, lluyta en á qui millor podia sortir airós de son comés per lo tant cal felicitar á la senyora Montilla, Srs. Simonetti, Alcántara, Visconti y Sigler, aixís com als Srs. Cabrero y Tutau en la concertació de la obra y direcció escénica respectivament.

Fins ara van donadas nou representacions que han sigut altres tants llenos; pero d' aquells que forman época en lo Tivoli y que fan entusiasmar als encarregats de la administració y taquilla.

Nostra mes coral enhorabona á tots.

R. ESTANY

BIBLIOGRAFIA

Hem rebut la festiva comedia en un acte original del celebrat escriptor D. Joseph M.ª Arnau titulada *Las tres alegrías* y lo juguet cómich lírich *¡Dormi!* del malograt Campmany, sent ditas obras las darrerament publicadas en lo folletí de nostre apreciat colega *Lo Teatro Regional*, quals publicacions es de creure serán ben rebudas per los numerosos suscriptors á dit periódich, per lo motiu que feya temps estavan agotadas sas edicions anteriors.

Inútil creyém manifestar que han sigut editadas ab l'esmero acostumat en la acreditada y ja extensa Biblioteca de *Lo Teatro Regional*.

**

Tambè se 'ns ha remés un exemplar de lo monólech en vers, titulat *Nena, dona, y mártir*, original de Angel Carbonell, y que sigué estrenat ab gran éxit en lo Teatro Catalá (Romèa) en la nit del 16 Novembre de 1892.

Dit monólech ha sigut publicat com á folletí per lo apreciable setmanari de Manresa *Lo teatro popular*.

**

A abduas simpáticas publicacions los agraheim la deferencia que han tingut ab nosaltres.

UNA PROBA

A la senyoreta C. M.

Barrejant cosas dolentas
no pot sortir res de bó.

VOLGUENT fer jo una proba, l' altre día,
á dins d' una gran olla vaig tirá,
tot omplert d' il·lusió y vana follia,
la sotana d' un místich capellá,
las unglas y lo bech d' áliga fera,
la famolenca boca d' un lleó,
dugas llistadas potas de pantera,
'l vri ab que treu la vida l' escorsó,
la punxaguda banya de brau toro,
la boyna despreciable d' un carlí,
las entranyas pudentas de brut moro,
la llanseta ab que fibla l' escorpí,
la qua tan temuda de ballena,
'l veneno que porta la serpént,
d' un tiburón, la boca de dents plena,
y 'ls afillats ullals de llop dolént.

Després de se' ho bullir molt bella estona,
'l such que va donar vareig filtrá
y com si hagués sigut cosa molt bona
á dintre d' un *matraz* ho vaig tirá;

Al haver fet l' operació, vaig veure
lo que d' aquella mescla va sortir;
¡Ay valgam Deu! jo ni ho podia creure,
per xó á tu sols, Carlota, t' ho vull dir;

mes creu, per dirtho, hasta 'l valor 'm falta;
pero acabém, no vull gastar cap treva,
potsè al dirtho caurás, noya, malalta ..
¿No sabs què va sortir?... l' ánima teva.

J. SUNAB.

BUSTOS en terra cuyta

DELS MALOGRATS VATES ESPANYOLS

SOLER (Pitarra) y ZORRILLA

Originals del reputat esculptor D. Miguel Masalleras. * Mideixen uns dos pams de alsada per un y mitj d' amplada. * Se venen al preu de 6 pessetas en nostra Administració. * 5, SANT RAMON, 5

LAS TAULETAS DE LA PLASSA DE CATALUNYA

—Ustedes me atropellan. Esta plaza es propiedad de los cafeteros.

—Ese debe ser dels que donan garbanzos torrats. Quiñones ¡no te arronses!

Teatros

NOVETATS

Fra Diàvolo, Sonambula, Doña Juanita y La Mascotta han fet lo gasto de la setmana, fins dimars últim que ab gran aplauso sigué estrenada—en aquet teatro—la ópera en dos actes del mestre Leoncavallo, titulada *I pagliacci* y que en nostre Liceo tingué escàs éxit en l' hivern passat en la *sere-la d' onore* de la eminent Darclée.

Lo resultat d' are, ja sia que los modestos artistes de la companyia Tomba están mes acertats en sos respectius personatjes ó qu' es obra que se adapta perfectament á companyias com lo que 'ns ocupa, lo cert es que ha sigut l' obra de la temporada que ha tingut mes notable éxit, distingintse tant en la part dramática com en la lírica la Sra. Paoli y los Srs. Mastrobuono, Pozgi y Tosi aixís com lo mestre Bernardi ab lo portament de la orquesta.

Se está preparant entre altrás obras la famosa opereta del mestre Ricci (fill), que en la época de son estreno en nostra capital resultá un verdader *succés*. Aquesta es la que va dar patent á la companyia Tomba, de ser la primera en son género.

Nota bene: En dita obra s' hi distingeix en gran manera la guapíssima artista Sra. Paoli.

CATALUNYA

Ha anat representantse *Il diavolo Nero*, sent aplaudidíssims sos intérpretes principalment la primera *pareja Staccione Molasso*, que tant per sa agilitat com forsa de puntas y demés exercicis de que fa gala en lo pas á dos, s' han acreditat de ser de la mes notables que han vingut á nostres teatros.

Per ahir estava anunciat l' estreno del ball *Wanda*, que segons noticias per lo luxu en trajos, com per l' atres, decorat, joch de maquinaria, música y composició coreogràfica resultarà un éxit; *succés* ja lograt anteriorment á Italia, Fransa y América.

TIVOLI

En secció apart nostre company de redacció, Estany, fa la deguda revista de la ópera *La Dolores*.

La empresa, degut al extraordinari éxit que ha obtingut aquest' obra ha combinat una funció d' *onore* al eminent mestre, la que tindrà lloch demá divendres.

Ab ella l' eximi Bretón podrá convences de las simpatias que te entre los catalans.

UN CÓMICH RETIRAT

Campanadas

La *Correspondencia de España* 'ns ha fet saber que al sortir pera Cuba 'l contingent de quintos del batalló de voluntaris, lo comte de la Mortera, entusiasta coronel de dit batalló, va donar á cada individuona moneda de cinch duros.

Si preguntan á n' aquets voluntaris quin es lo verdader comte, ja sabém lo que contestarán:

«¡¡Lo comte de la Montera!!»

✱

Mes tart havém sabut que 'l senyor comte, l' entusiasta coronel, s' ha quedat á la Península.

Tot lo seu entusiasme ha quedat reduhit al regalo d' unas quantas monedas d' or; ha embarcat y s' ha quedat en terra.

Ha sigut un Patró Aranya ab circunstancias atenuants... per lo dels 5 duros.

No ha volgut probar la sort
lo comte de lo Mortera
calculant que si mort era
si anava allí fora mort.

✱

La *Vehueta de Catalunya* segueix callant é imitant sa conducta tots jabsolutament tots! 'ls periódichs catalanistas.

Francament; si nosaltres tinguéssim á la redacció un parent pròxim de Mossen Jacinto, y 'l nostre periódich fos

purament regionalista, al tractarse de la defensa d' una persona que porta 'l nostre apellido y es á mes una gloria catalana, no callariam no; no hi hauria prou or al mon per taparnos la boca, cas que ho pretenguessin.

¡Y menos mal encar si callessin en tots los terrenos!

✱

A l' arribada del batalló d' Isabel II á la Corunya, un subjecte va donar un crit de «Visca la independencia de Cuba». Portat devant del jutje va declarar qu' havia volgut dir la «integritat» de Cuba.

Lo jutje va estranyarse de la equivocació y l' entusiasma va manifestarli que aqueixas equivocacions ja li venian de petit, puig moltes vegadas que la seva mare l' enviava á buscar fideus, ell li portava arrós, y *vice-versa*.

¡Hay que distinguir!

✱

En Nova York actúa públicament, y ab tot descaró, la delegació del partit revolucionari cubá.

¡Y 'ls nort-americanos, rentantnos la cara ab un drap brut, se titulan amichs d' Espanya?...

Ab la capa del amich
'ns volen ficá al garlito;
parlant d' ells pot exclamarse:
¡Qué amigos tienes, Benito!

✱

La nit del estreno de la ópera espanyola *La Dolores* un numerós públich va acompanyar al eminent mestre Bretón, fins al Hotel Continental, hont posa, tributantli una merescuda ovació.

L' insigne compositor va saludar desde la porta del establiment, y al cap de breus instants va sortir al balcó sent saludat ab una salva d' aplausos.

Obligat á dirigir la paraula als seus admiradors, va dir lo mestre Bretón: «Señores: quisiera ser orador; no soy más que músico. Solo diré que con pueblos tan calientes como éste...»

Al sentir aquestas últimas paraulas, mentres una beata feya la senyal de la creu, una senyora de nas vermell va preguntar al seu marit:

—¿Per qué ho deu dir aixó, Nasi?

—¡Qu' ho digui per lo que vulgui! Lo qu' es jo cada dia vaig á la Deliciosa..

✱

Després del petit discurs del mestre Bretón, hi va haver música y 'l tenor Sr. Alcantara va cantar algunas coplas, sent molt aplaudit.

Comprenent D. Tomás, al arribar á aquet punt de la ovació que se li tributava, qu' era qüestió de que cada fill de vehí s' en anés á jòch, á fi de correspondre á las atencions dels seus admiradors, digué parlant la llengua d' aquets:

—Ara prou, noys.

Y un dels entusiastas de baix, per no ser menos que 'l mestre, va contestarli ab la mateixa franquesa.

—¡Vaja, alante, Tomás!

✱

Lo qui diu que en la nit de marras 's donava als diables, es un inglés que aquella nit havia arribat al Hotel Continental y que no va poguer aclucar l' ull.

Es fama qu' aquet mister, encarantse ab l' amo del establiment va dirli:

—¿Osté decirme quien ser este señor que estarle sonando toda la noche? Mi no poder pegar el ojo.

—Es un eminente profesor de música.

—Bueno bueno; otra vez que estar ese eminente profesor de música en la fonda, avisarme, que yo irme con la música á otra parte.

✱

En lo meeting lliure-pensador celebrat lo diumenje passat en lo Circo Eqüestre, lo delegat del Governador civil, Sr. Manzano (Pomera) va prohibir al Sr. Llunas, director de nostre estimat colega *La Tramontana*, que parlés en catalá, per quin motiu va promoures un escandol mes que regular.

Ja ho sent, Sr. Guimerá. Quan fassi 'l seu discurs en l' Ateneo, no gastí bromas.

*

Sembla que la excursió que feren las societats corals en lo passat mes á Bilbao y Sant Sebastiá, ha fet venir denteta als orfeons de allí dalt, ja que sabem la vinguda á eixa capital en los días 13 y 22 del próxim, respectivament, de los orfeons Pamplonés, compost de 70 individuos y Bilbaí compost de 100.

Pera los deguts preparatius artístichs, com de administració, sabem que s' ha nombrat una important comissió, escullida de casi tots los elements corals de eixa capital.

Nota bene. Hasta hi han pres cullarada los de «La Arrastrada».

No duptem que los jermans del Nort trobarán en los catalans una honrosa y entusiasta acullida.

*

El Correo, de Madrit, censura 'l que á Catalunya 's despedeixin ab poch entussiasme las tropas que marxan á Cuba, quan aquí, segons ell, exercim lo monopoli comercial de la Gran Antilla.

Dispensins lo Sr. *Correo*: al censurar la nostra conducta no ha fet mes que tocar lo violón á tota orquesta.

Si l' ha fet parlar la comparació entre l' entussiasme de Vitoria y 'l de Barcelona, la seva censura no te rahó de ser, porque 'ls vehins d' aquella població no han fet mes que mirar los toros desde la barrera. ¿Quin merit te l' entussiasme de Vitoria? Cap. Allí no existeixen las quintas, y per fo tant los costa ben poca cosa fer lo valent, exclamant com lo personatge del quènto: «¡Aixequemnos tots... y aneuhi!»

A n' aquí, en cambi, los pares veuen marxar als seus fills, las donas al seus esposos; á n' aquí veyém anar á la lluyta contra 'ls insurrectes y contra un clima mal sá. trossos del nostre cor, y encare que de valentia no 'ns en falta, lo dolor fa morir en la gola la veu del entussiasme.

¿Se refereix tal vegada *El Correo* als donatius y socors destinats á las tropas?

Si á aixó fa referencia, tampoch te motius fundats la seva censura.

Innumerables son las personas y corporacions de Catalunya, que no s' han mostrat sordas á la veu de la desgracia.

Lo nostre ajuntament ha acordat socorre ab una pesseta diaria á las familias pobras dels reservistas procedents d' aquesta ciutat; lo fabricant Sr. Godó, á més d' haver entregat 2,500 pessetas pera ser repartidas á las tropas que marxaren lo diumenje passat, s' ha compromés á socorre ab igual cantitat que 'l nostre ajuntament á las familias necessitadas del districte d' Igualada. No acaba aquí: 'L mateix Sr. Godó entregará al ministre de lo Guerra 3 mil y pico de pessetas, pera ser repartidas entre las forsas que sortiren d' aquest port destinadas á Cuba; lo navier D. Rómulo Bosch y Alsina va entregar, també, una cantitat gens despreciable á las tropas que marxaren lo diumenje últim, etc., etc.

Podriam continuar infinitat de noms en aquesta llista.

Pero ¿á qué buscarnos tanta feyna? Ab lo consignat n' hi ha prou pera demostrar que *El Correo* s' ha tirat una planxa.

¡Y ben reforsada!

*

Lo premi guanyat [en lo Certamen literari-musical de Sans per nostre redactor *Pepet del Carril*, consisteix en un artístich gerro. Sa poesia festiva premiada té per titol *La costum del fumar*. L' autor delegá pera llegirla al llorejat poeta Sr. González, que sigué aplaudidíssim.

També hi lográ dos accesits en Francesch Marull, altre redactor de nostra estimada TOMASA.

La enhorabona, per la part que 'ns toca.

*

Anunci cómich.

En un diari local hem llegit 'l següent.

«Tabernerós, aprovechad la ganga de una taberna que se vende por ancianidad»

¿Una taberna que 's ven per ancianitat? Pobreta, te rahó que li sobra.

Tothom desitja 'l descans á la vellesa.

*

En vista de que á nosaltres se 'n va ocórrer batejar á una criatura *modernista*, dantli 'l nom que més l' hi convenia ó siga 'l de *L' Arrastrada*, ara ve un altre setmanari y vol batejar á un *cos gran*, ja batejat per un padrí tan célebre, com es lo immortal Clavé. Y després de molt rumiar, segurament, se li acut dar á *La Euterpe* lo nom de *La Ensopida*. ¡Ara veyeu, quina gracia! ¡Si al menos li hagués dit *Cul d' olla*.

*

Brillantment concorregut 's veje dissapte passat lo *Foment Catalá* de Sans, ab motiu del reparto de premis als autors llorejats en lo Certamen-literarimusical d' enguany.

Obtingueren premis y accésits, indistintament, la senyoreta Alcoverro, Srs. Asmarats, Barbany, Baucells, Bonet Carrasco, Bori Fontestá, Casas, Fontanilles, Franquesa y Gomis, Gay, González, Kaiser, Marull, Masifern, Palés (Srta.), Ribó, Romani Guerra, Rull, Tarré, Tomás Estruch, Úbach y Vinyeta y Verges.

Lo poeta Masifern guanyá la *Flor natural*, essent nombrada reyna de la Festa la distingida y simpática senyoreta Maciá.

Alguns dels travalls premiats foren llegits magistralment per los senyos González y Bosté.

La part musical sigué dignament confiada als aplaudits artistes Srta. Faura (triple) y Sr. Sagi (barítono).

Lo *Foment Catalá* de Sans está á l' altura dels mes ilustrats Centres literaris de Catalunya.

De nou lo felicitem.

*

'Ls perseguadors de Mossen Jacinto á Barcelona callan com uns morts. Mes en cambi respiran á Madrit, omplint las planas de *La Unión Católica*.

Aixó es, que han perdut lo plet en primera instancia y apelan als madrilenyos.

¡Qu' es com si apelessin á la lluna!

De totas maneras es xocant la contradicció de 'ls que 's passen la vida malparlant del centre, tractant als madrilenyos de qualsevol cosa, calificant á Madrit de corch de la nació, y luego quan se vehuen perduts, buscan la salvació desd' allí.

¡Ah catalanistas de *doublé*! ¡Que 'n sou d' hipócritas!

Sense perjudici de que no es just, caritatiu ni caballeresch, portar la qüestió á un terreno en que anticipadament saben que la nostra víctima no hi té defensa.

¡Jesuitismo se llama esta figura!

==LITOGRAFIA BARCELONESA==
de Ramón Estany
5, Sant Ramon, 5 - BARCELONA

LA TOMASA
RESERVISTAS A CUBA

Un que content en excés
fugint d' inútils bravatas
diu que la guerra no mes
vol ferla allí á las mulatas.

SECCIO DE TRENCA-CLOSCAS

CONVERSA-DOBLE

—Mira María, no enrahonis mes ab
aquell jove.
—¿Quin jove? ¿aquell qu' está 'l mar
tirant l' am?
—No, un altre.
—Donchs no sé qu' enrahoñi ab cap
més.
—¿Com se diu aquet que tira l' am?
—Dispensi que ja li he dit.
—Donchs també t' hi dit jo 'l nom
d' l altre.

RAMON PALAT.

ROMBO

.....
.....
.....
.....

Sustituir los punts per lletres de
manera que llegidas vertical y hori-
zontalment donguin: 1.ª ratlla; Conso-
nant; 2.ª Peix; 3.ª Eyna de fuster 4.^a
Població catalana; 5.ª Eyna de pagés
6.ª Apellido; 7.ª Consonant.

E. CLARASSÓ.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1 2 3 4 5 6.—Planta medicinal.
3 4 1 6 4.—Nom de dona.
3 2 5 4.—Animal.
5 2 3.—Tothom 'n te.
3 4.—Part del cos.
4.—Vocal.
2 1.—Mineral.
1 2 3.—Liquit.
1 2 3 4.—Ciutat de Italia.
3 4 5 6 4.—'Ls boigs 'n tener.
1 4 3 2 5 4.—Nom de dona.

P. GANDOL.

PANERA NUMÉRICA

9 —Vocal.
6 2 —Nota musical.
1 2 —Part de la persona
8 9 —Negació.
3 5 —Musical.
1 2 3 4 5 6 7 8 9.—Nom d' home.
1 2 3 7 2 8 9 — » » »
3 2 1 9 8 — » » »
4 9 3 —Tots ne tenim.
4 9 6 —Vegetal.
1 2 3 7 e —Nom de dona.

P. I.

XARADA

Una hu-terza d' escolans
que tots parlan tres segona
volen comprá en los Encants
una tol per una dona.

REDEMBACH.

GEROGLIFICH

X X X

=

I I X X

+

V X X

+

I I I X X

Jo-hi.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN LO NÚMERO 304
Xarada.—Ca-ta-li-na
Sinonimia. Pepa-Pape.
Conversa.—Tano.
Intrínquis.—Rosas—rosa—ros—ro—r.
Logogrifo numérich.—Clarinet.
Geroglifich.—Per teclas los pianos.

Lit. Barcelonesa de Ramón Estany
5, Sant Ramon, 5.—BARCELONA